

Kas saab veel hullemat lumetormi tulla?

"Saab, saab!" kõlas optimistlike meteoroloogide vastus tuhandetele ameeriklastele, kes küünlapäeval lumevanngis istusid või kütteta majades külmetasid.

Meteoroloogide rehkenduste kohaselt jäi ameeriklasi hiljuti terroriseerinud torm viimase kuuekümne aasta edetabelis vaid 19. kohale!

Klimatoloogid vastavad peal kirjas viidatud küsimusele tavaliselt nii: mõne talve, suve või terve aasta ilm ei anna veel alust väita, nagu oleks ilmastik muutunud, vaja on andmeid pikkaajast aegridadest. Iga äsja üle elatud sündmus tundub ju harukordsena. Kuigi jah, sellist lumeküllust võis näha Eestis vast möödunud sajandi kahekümnendail aastail. Kohati.

Hanged kuuselatvadeni

Lumetorme (tugevat tuisku) on ka meil esinenud, ja mitte harva. 1913. aasta lõpu tuisust sai juba kirjutatud: kuuselatvadeni ulatuvais hangedes tardusid rongid, lumes hukkus vähemalt kaks meest. Ohvreid nõudis ka kauge 1883. aasta 12. märtsi tuisumöll – Kose kihelkonnas jäi lumehange kaheksa leerilast.

Tegelikult jagatakse talviseid torme gruppidesse keskmise tuulekiiruse ning nähtavuse järgi. Lumetorm algab ametlikult siis, kui tuult on üle 15 meetri sekundis ning nähtavus tuisus langeb alla 400 m vähemalt kolme tunni kestel, millele lisanduvad veel külmakraadid.

USAs on lumetormid jagatud nende mõju järgi kategooriatesse. Arvestatakse alla sada

nud lume hulka, rajust haaratud ala suurust ning sealsete elanike arvu. Poole sajandi rängimate lumetormide esireas on 1993. aasta märtsimaru (nn sajanditorm) ning 1996. aasta jaanuaritorm. Esimene häiris umbes 90 miljoni inimese elu, lund sadas kohati ligi 180 cm, hukkus üle 300 inimese.

Traagilise 1888. aasta kolm kuud lähevad USA ajalukku just

lumetormide tõttu. Aasta algus oli ebaharilikult soe. 12. jaanuaril saabus aga ootamatult külm õhumass, temperatuur langes kaheksa tunniga lausa 30 kraadi võrra! Tuul tugevnes 14 m/s, tõusis tuisik. Tajutav ehk tuulekülm oli pärastlõunal erakordne, –55°!

Tormis hukkus 235 inimest, neist üle saja olid koolist koju ruttavad lapsed. (Kliimaajaloos

REUTERS/SCANPIX

Jennifer Hudak (USA) lendab läbi tuisuilli vigursuusatamise MMil Utah's Park City 5. veebruaril 2011.

kutsutakse seda raju seetõttu laste lumetormiks.)

Täpselt kolme kuu pärast tabas Ühendriike uus katsumus. Neli päeva möllas kirdeosariikides torm, mis tõi miljonilinnadesse lund üle meetri, hanged olevat olnud rohkem kui 15 meetrit kõrged. Hukkunuid loendati üle neljasaja, sada neist olid meremehed.

Tuntuim tormi ohver oli endine senaator Roscoe Conkling, kes heitis hinge koduuksel.

Paljudele lastele olevat aga pandud just sel aastal nimeks kas Lumehelbeke, Tuisk, Torm või Maru.

Mida lumetormis teha?

Otsige peavarju. Olles autos, jääge sinna abi saabumiseni. Auto aken peaks olema veidi avatud värske õhu saamiseks. Kontrollige, et auto summuti ots oleks lumest vaba (vingugaasi oht!). Riputage tähelepanu äratamiseks välja midagi värvilist.

Muidugi peaks enne sõitu laadima täis nii mobiiliaku kui kütusepaagi. Häta sattudes katke end kas või auto põrandamatidega.

Üks USA ärimees elas pakaselise öö autos üle nii, et mässis end laadungiks olnud tuhandesse sukkpükstesse.